

Оттука, сакаме да подвлечеме дека обновувањето на вакви студиозни прилози, а посебно објавувањето на ваква оригинална документација од нашето минато треба да се почитува највнимателно, и искрено и сестрано да се поддржува. Со неа се покажува и автентично се афирмира нашиот вековен и постојано континуиран самобитен пат во историјата, нашата вековита борба за мес-

то под сонцето, за опстанок во семејството на слободните народи. Тоа претставува уште еден прилог повеќе за покритички и попродлабочен приод во разобличувањето на сите херостратски посегнувања од современите неоворховистички, неофанариотски и истородни квазинаучни интерпретации.

Х. А. — ПОЛЈАНСКИ

Христо АНДОНОВ-ПОЛЈАНСКИ, ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ, Истарска наклада, Пула 1985, 239

По повод осумдесетгодишнината од загинувањето на Гоце Делчев (1903—1983), книгоиздателството „Истарска наклада“ од Пула издаде јубилејно издание посветено на апостолот и идеологот на македонското револуционерно движење Гоце Делчев од др Христо Андонов — Полјански, редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје.

Христо Андонов — Полјански е нашиот најдобар познавач на Гоцевото грандиозно дело, кој досега објавил повеќе книги и статии посветени на оваа видна и маркантна фигура во поновата историја на Македонија. Во ова негово најново навраќање кон личноста и делото на овој великан, авторот дава синтегизиран оглед, со вредносна тежест и илустративен показ, за животот и дејноста на оваа стамена личност од крајот на XIX и почетокот на XX век. Сето тоа тој го прави мошне умешно, поврзувајќи го Гоцевиот животен пат со спектарот на бурните настани, што ја

возбудувале и потресувале тогашна Македонија.

И не случајно ползувајќи ја оваа пригода во мошне кусиот предговор кон ова издание, авторот меѓу другото, ќе забележи: „Појдувајќи од овој величествен Гоцев ден, кога го изразуваме нашиот длабок пиетет, должната и признателна почит кон овој голем син на македонскиот народ, сакаме уште поавтентично да го откриеме и да го определиме неговиот светол лик, во перспективите на времето да го означиме сето она што го карактеризираше него како вистински народен предводник, како истакнат трибун на македонската самостојност и самобитност, чиј што животен пат и позив беше животно творно вткаен во пространата историја на македонското ослободително дело“.

Во воведот авторот дава аналитички и критички осврт на Гоцевото дело и личност, целосно посветени на македонската националноослободителна борба,

кои што станаа предмет на истражувања и проучувања сред македонската, југословенската, балканската и светската историографија и публицистика.

Во целината „Македонија—патот кон непокор“, Полјански дава пресек на општествено-политичките прилики, компоненти и претпоставки на отпорот кои сведочат за превирањата и револуционерната атмосфера во Македонија непосредно пред организационото оформување на македонското националноослободително движење, на што Делчев и неговите следбеници даваат посебен белег.

Биографијата на Гоце Делчев што започнува со неговото раѓање во револуционерното гратче Кукуш е синтетизирано дадена во целината „По врвиците на револуционерната подготвеност“, со исцрпни податоци за неговиот животен пат, членовите на неговото потесно семејство, неговите ученички години и учеството во револуционерните кружоци во Солун, запишувањето на военото училиште во Софија и сл. Идеолошката подготовка и интелектуалниот развикот на Гоце минува низ неколку етапи. Од основното училиште во родното место до Солунската гимназија, а оттаму во Военото училиште во Софија. Во Софија дијапазонот на неговиот интерес се проширува и неговиот хоризонт веќе се разбиструва по низа прашања, посебно од областа на филозофските, социјалистичките и политичките доктрини.

Наоѓајќи се на револуционерното поприште неговата учителска и просветителска дејност ќе остават длабоки траги во паметењето на народот и ќе ги обеди-

ни со револуционерната агитација, просветувајќи ја младината и возрасните, а во исто време, подготвувајќи ги за револуционерна борба.

Со посебна љубов и патос авторот го обработува Гоцевото револуционерно дело, суштината на неговата националноослободителна идеја и формирањето на неговиот политички светоглед, како и неговиот авторитет пред неговите другари и Организацијата, чија што неуморна дејност е насочена кон одбраната на слободата и вистината за Македонија. Проникнат во духот на револуционерните идеи, Гоце се обидува на оваа немирна македонска почва да ја определи линијата на борбата против османската власт, барајќи слобода за сите обесправени и потиснати маси, без разлика на вера и народност.

Трагичната погибија на Гоце Делчев токму во цутот на неговата младост и зрелост да ги реализира своите планови за ослободување на својот напатен народ, му го донесува ореолот на признание, почит и паметење. И не случајно тој станува легенда, симбол на храброст, гордост, непокор и непробол за идните македонски генерации, вткајувајќи и врежувајќи се длабоко во свеста на македонските народни маси. А колкава била широчината на Гоцевата мисла и дело може да се види и од неговата длабоко филозофска визија „јас го разбираам светот како единствено поле за културен натпревар меѓу народите“, чијшто одзвук во Македонија, на Балканот и пошироко има космополитска димензија.

Обработувајќи го Гоце Делчев од сите можни аспекти, Хр. Андонов — Полјански не пропуштил да го забележи и автентичниот одраз на делото на Делчев во македонското народно и уметничко творештво. Во овој монографски приказ на дејноста на овој заслужен македонски син и трибун среќаваме неколку народни песни како и определен број уметнички остварувања од македонски поети. Гоце Делчев го привлекува вниманието и на голем број прозаисти, ликовни уметници, музичари, претставувајќи неисрпен вртук за идни остварувања.

Ова мошне луксузно издание чијшто текст неизменично е проследен со фотографии од животот на овој великан, потоа фотографии од членови на неговото семејство, видни македонски револуционери и дејци, местата каде што Гоце се школувал и учествувал, разни револуционер-

ни чети, уметнички портрети, свечени академии посветени на неговиот живот и дело, насловни страници на книги, статии во весниците и списанијата што излегувале во земјата и во странство, имиња на улици, институции и сл., доволно даваат за право да заклучиме дека оваа фотомонографија може да го задоволи вкусот и на пошироката читателска публика. И кога на ова ќе го додадеме и фактот дека поголемиот дел од фотографиите се нови (бидејќи дел од нив се објавени во шесттомното издание за Гоце Делчев од истиот автор), јасноста и елоквентноста на авторовиот стил, ползувањето на мошне богатите архивски материјали, спомени, печат и др., ова фотомонографско издание претставува значаен придонес за развојот на македонската историска наука.

Благој СТОИЧОВСКИ

Христо АНДОНОВ-ПОЛЈАНСКИ, ИЛИНДЕНСКОТО ВОСТАНИЕ И МЕГУНАРОДНАТА ЈАВНОСТ, Мисла, Скопје (1985), 1—593

Во почетокот на 1985 година, во издание на реномираната издавачка куќа „Мисла“ од Скопје, излезе од печат историографската студија „Илинденското востание и меѓународната јавност“ од д-р Христо Андонов—Полјански, редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје. Всушност, овој монографски труд е јубилејно издание посветено на 80-годишнината од славното македонското Илинденско востание.

Професорот д-р Христо Андонов—Полјански е еден од најеминентните, најугледните и најпродуктивните македонски историчари, добитник на наградата АВНОЈ за 1983 година и автор на околу 500 библиографски единици (монографии, студии, статии, прилози, критики, осврти, библиографии и сл.), од кои 37 се објавени во посебни книги. Неговата најнова монографска студија, за која што станува збор, е посветена на знаменитата за маке-